

VIININLEHTI

Numero 1/2012 – Kolmas vuosikerta

Viini ei kasva Suomessa – perkele	2
Viiniköynnösten suvuton lisääminen	4
Mitä ruotsalaiset edellä – sitä suomalaiset perässä	11
Viinitarhan maaperän lämpötilojen vertailua	17
Viinikasvatusmaa nimeltä Viro	21
Viiniköynnöksen kasvatusta Nilsiässä kesällä 2011	25
Viinikasvattajan tietolaari	29
Jäsenasioita	34

Viininlehti

Numero 1/2012

Kolmas vuosikerta

Suomen viininkasvattajat ry:n jäsenlehti

Vastaava toimittaja: Juha Karvonen

Kannen kuva: Uudisraivattua viinitarhaa, Juha Karvonen

Sähköposti: viininkasvattajat@viininkasvattajat.fi

Lainauksissa pyydetään ilmoittamaan lähde: Viininlehti 1/2012

Numero 2/2012 ilmestyy marraskuun alussa. Omista viininkasvatuskokemuksista kertovat ja muut alaan liittyvät kirjoitukset ovat tervetulleita, mutta ne pyydetään lähettämään lehdelle sähköpostilla 15.10. mennessä.

VIINIKÖYNNÖS EI KASVA SUOMESSA – PERKELE

Koska viime Viininlehden numerossa otin joidenkin mielestä liian voimakkaasti ja jopa ”hyvän lehtimiestävän vastaisesti” kantaa viiniköynnösten ryöstöhintoihin, niin otin tukistuksesta opikseni ja kirjoitan tässä vain hölynpölyä eli kerron itsestäni ja vastaan kysymyksiin, miksi minusta tuli viiniköynnöksen kasvattaja.

Olin opiskeluaikanani ehtinyt tyhjentää viinilasillisen jos toisenkin ja sain vuonna 1978 yhdeltä hyvältä ryyppykaveriltani lahjaksi viiniköynnöksen kasvatusta käsittelevän kirjan. En tiedä edelleenkään hänen lahjansa tarkoitusta. Oliko hän saanut sen halvalla kirjalennusmyynnistä vai halusiko hän vihjata, että yltyvää viininkulutusta hillitäkseni voisin alkaa kasvattaa viinirypäleitä itse ja nautiskella vain niistä itse valmistamaani viiniä. Se tekikin minusta lähes raittiin.

Tästä lahjoituksesta lähtien olen tuntenut kummallista vetoa viiniköynnöksen kasvatukseen. 1980-luvulla olin vapaaehtoistyössä Kanadassa Niagara Fallsin alueen viinitiloilla. Sen jälkeen monet lyhemmät kevään lomajaksot kuuluivat Unkarissa oksien leikkelyssä ja syksyllä viininkorjuussa. Unkarin vapauduttua 1989 perustin unkarilaisen tuttavani kanssa viinirytyksen, joka meni konkurssiin, koska tämä tuttavani käytti osakepääoman keittiönsä remonttiin.

Keväällä 1994 istuin yhden jakson Kalifornian Napa Valley Collegen ammattimaisten viininkasvattajien luennoilla. Eläkkeelle päästyäni hurahdin viiniköynnöksen kasvatukseen lopullisesti ja aloin opiskella alaa tosissani. Suoritin Lepaalla viinintuotannon ammattitutkinnon, Mustialassa agrologin tutkinnon, opiskelin Itävallassa viinintuotannon maisterikoulutuksessa ja suoritin Viikissä maisterin ja agronomintutkinnon.

Niin vahvasti kuin olen itse uskonut viiniköynnöksen menestymiseen Suomessa, olen törmännyt vielä vahvempiin asiantuntijoiden

ennakkoluuloihin. Itävallassa unkarilainen enologian (viinitieteen) professorimme osoitti eräällä oppitunnillaan kartalta Inarin järveä ja kysyi, että täälläkö viiniäsi kasvatat. Professorin päähän ei pälkähtänyt, että Inarista Etelä-Suomeen on melkein yhtä pitkä matka kuin Helsingistä Budapestiin ja siihen väliin mahtuu ”monensorttista ilimoo”.

Myös suomalaiset alan asiantuntijat ovat olleet melko skeptisiä ja kannanotoissa on ollut jopa häivähdys ironiaa. Eräs suomalainen viininkasvatusekspertti väitti alan konferenssissa, ettei viiniköynnös kasva Suomessa. TV:n jälkiviisas Kalle Isokalliokin veisteli viiniköynnöksen kasvatuksesta ja vertasi sitä riisinkasvatukseen Suomessa. Jos sinä Isokallio olet mieltynyt riisiviiniin enemmän kuin rypäleviiniin, alapa sitten riisinkasvattajaksi.

Kaikesta huolimatta viini kasvaa sittenkin Suomessa. Viiden vuoden kokeilujemme jälkeen eräs hedelmäviiniyritys valmisti syksyllä 1000 litraa suomalaista rypäleviiniä, jolle on ollut kysyntää joka puolelle.

Oli miten oli, niin lopulta rypäleitä oli tarjolla enemmän kuin viiniyrittäjä voi ottaa vastaan eli siitpä saitte epäilijät sekä isot ja pienet kalliot. Esimerkki kannustanee muitakin yrittämään, ellei tässä tuhansien kieltojen maassa kielletä viiniköynnöksen kasvatusta, koska se ei saa Suomessa kasvaa - perkele.

Juha Karvonen
Viininlehden toimittaja

VIINIKÖYNNÖKSEN SUVUTON LISÄÄMINEN

Juha Karvonen

Tarhoille istutettavat köynnökset lisätään pääasiassa suvuttomasti. Tavallisimmin ne on tuotettu joko käsin tai koneellisesti ymppeämällä eli varttamalla jonkin eurooppalaisen viiniköynnöslajikkeen verso eli jaloverso (jalo-oksa) toisesta yleensä pohjoisamerikkalaisesta lajikkeesta kasvatettuun n. 40 cm pitkään perusrunkoon. Perusrunko on viinikirvan kestävä törmäviini-, ojukkaviini- tai aasialainen köynnöslajike tai niiden keskinäinen risteytys. Varttamiseen käytettävät versot ja perusrungot kasvatetaan erikseen, mutta niiden kasvatusperiaatteet ovat hyvin samanlaiset kuin jaloversojen. Kummankin kasvatuksessa käytetään samoja suojelumenetelmiä, tehdään samat leikkaukset ja huolehditaan samalla tavoin maaperänhoidosta.

Perusrunko ei vaikuta viiniköynnöksen rypäleiden ominaisuuksiin, vaan köynnös määräytyy jalo-oksan mukaan. Jos verso on otettu Cabernet sauvignonista, köynnös alkaa tuottaa Cabernet sauvignon-rypälettä, josta saadaan Cabernet sauvignon-viiniä. Perusrungoiksi kasvatettavien köynnösten lajikkeita on runsaasti kuten rypäleitä tuottavia köynnöslajikkeitakin. Monet perusrungoiksi kasvatettavat köynnökset voisivat tuottaa rypäleitä. Niidenkin emit ja heteet ovat yleensä samassa kukassa kuten yleensä viiniköynnöksillä. Joillakin vanhoilla perusrunkoköynnöslajikkeilla emit ja heteet saattavat olla poikkeavasti eri kukissa.

Pohjoisamerikkalaisista lajikkeista jalostettujen ja kasvatettujen perusrunkojen täytyy olla eurooppalaiseen maaperään sopivia. Muussa tapauksessa ne eivät saa maasta riittävästi ravinteita. Se johtaa perusrungon ja koko köynnöksen menehtymiseen. Eurooppalaisesta köynnöksestä otettu jaloversohan saa ravinteensa vain perusrungon juuriston välityksellä. Alunperin monet perusrungot eivät sopineet runsaasti kalkkia sisältävään eurooppalaiseen maaperään. Sen vuoksi niiden kalkinsietokykyä on jalostuksella lisätty. Perusrungolla täytyy olla hyvä affiniteetti (yhdistymistaipumus) jaloverson kanssa. Sen pitää myös pystyä sopeutumaan kuiviin tai kosteisiin kasvuolosuhteisiin. Perusrunkoja on jalostettu samaan tapaan kuin jaloversoja kasvattavia köynnöksiäkin erilaisiin kasvuolosuhteisiin ja ympäristöihin sopiviksi. Tunnettu perusrunkojen jalostaja on unkarilainen Teleki, jonka nimeä monet perusrunkolajikkeet kantavat.

Varttaminen eli ymppäys

Varttamisessa pyritään saamaan perusrungon ja jaloverson liitoskohtaan mahdollisimman hyvä galluksen eli uudiskasvun muodostus. Käsin varttamisessa jaloverso liitetään perusrunkoon muutama senttimetri jaloverson alimman silmun alapuolelta. Jaloverso vuollaan hyvin terävällä veitsellä esim. mattoveitsellä liittämiskohdasta viistoksi. Sen jälkeen viisto leikkauspinta liitetään vastaavalla tavalla viistoksi leikattuun perusrunkoon. Jaloverson ja perusrungon viistot leikkauspinnat sido-

taan toisiinsa tiiviisti kiinni ja suojataan kuivumiselta. Sitomiseen voidaan käyttää sitkeää muovinauhaa. Toimenpide on suunnilleen samanlainen kuin hedelmäpuiden ympääminen. Suurilla viinitarhoilla varttaminen suoritetaan koneellisesti. Siinä käytetään kreikkalaista kirjainta muistuttavaa Omega-leikkausta. Koneellinen varttaminen on monta kertaa nopeampaa kuin käsin varttaminen.

Perusrungon keskiosasta on ennen varttamista poistettu veitsellä kaikki ylimääräiset silmut pois, jotta niistä ei kasvaisi tarpeettomia energiaa kuluttavia versoja. Varttamisessa on tärkeää, että perusrunko ja jaloverson alapää ja perusrungon yläpää ovat yhtä paksut. Silloin molempien jälsikerroksesta ja ravinteita kuljettavasta solukosta alkaa nopeasti galluksen muodostus. Jaloverson ja perusrungon kasvuvoimakkuuden ja tuleentumisajankohtien on oltava lähellä toisiaan eli niiden kasvun päättymisen ja kasvuvoiman on sovittava hyvin yhteen.

Koska perusrunko ottaa ravinteet maasta, sen on oltava hyväjuurinen ja kasvupaikan maaperään sopiva. Erilaisia perusrunkoja on paljon, mutta tavallisimmat perusrungot SO4, 5BB, 5C, 125AA ja 3BB kestävät kohtalaisen hyvin kuivuutta. Koska viiniköynnösten kasvatus on perinteisesti tapahtunut kalkkipitoisessa maaperässä, perusrungot sietävät yleensä paremmin kalkkipitoista maata kuin liian vähäkalkkista. Keski-Euroopasta hankitut vartetut köynnökset eivät välttämättä sovi Suomen maaperään ja sääolosuhteisiin. Viileää ilmastoa paremmin sietävä perusrunko saattaa kasvaa voimakkaammin kuin jalo-oksa ja ymp-

päyskohdassa voimakkaasti kasvava perusrunko tukahduttaa heikommin kasvavan jalo-oksen.

Pistokkaat

Suvuttomaan lisäämiseen käytettävät pistokkaat saadaan kevät- tai syysleikkausten yhteydessä. Kevätleikkauksessa valtiaan pistokkaat edellisen kesän tukevista suorista ja pakkasvahingoilta säilyneistä versoista, joissa on hyviä ja voimakkaita silmuja ja niistä katkaistaan 50 – 70 cm pituisia versonpätkiä. Niiden molemmat päät leikataan terävällä veitsellä poikki. Tällainen pistokas säilyy elinvoimaisena muutaman viikon. Ennen istutusta sitä pidetään viikon verran vedessä juurtumisen edistämiseksi. Ravinteikkaaseen multa istuttamisen jälkeen pistokasta on kasteltava runsaasti. Siitä huolimatta se ei juuru kovin helposti. Maahan jäävistä versojen silmuista kehittyvät juuret ja maanpinnan yläpuolella jäävistä silmuista alkavat kasvaa kesäversot.

Pistokkaita voi ottaa myös syksyllä tai talven aikana vuoden vaihteessa. Silloin valitaan mahdollisimman hyväkuntoiset edellisen kesän versot, jotka katkaistaan noin 50 cm pituisiksi. Niissä pitää jäädä vähintään kolme, mutta mieluummin viisi tervettä silmua. Nämä pidetään kylmässä hieman nolla-asteen yläpuolella talven yli kellarissa tai maassa kosteahkossa hiekassa, jolloin niihin saattaa tulla jo juurikasvustoa. Keväällä ne istutetaan aurinkoisella ja lämpimällä paikalla oleviin istukaspenkkeihin, ruukkuihin tai laatikkoihin ravinteikkaaseen mul-

taan. Penkit, ruukut tai laatikot suojataan harsolla ja kesäkuussa niihin muodostuu juuria ja lehtiä. Pistokkaat eivät saa kellaroinnin aikana kuivua. Sen vuoksi ne voidaan kääriä muoviin, mutta kosteutta ei saa olla myöskään liikaa, etteivät ne homehdu. Istutuksen jälkeen juurtuvia pistokkaita pitää kastella riittävästi, mutta ne eivät saa ”uida” vedessä. Pistokaslisäystä voi kokeilla ja lopulta sen oppii. Sen jälkeen se on helppo tapa saada uusia köynnöksiä tarhalle. Näitä pistokkaita ei saa myydä ilman viranomaisten myöntämää sertifikaattia.

Läheskään kaikki pistokkaat eivät lähde avomaakasvatuksessa kunnolla kasvamaan. Suurin osa kasvaa huonosti tai kuolee jo samana kesänä. Tämän vuoksi pistokkaita kannattaa ottaa istutukseen hyvistä versoista runsaasti, istuttaa ne ja valita kasvaamaan lähteneistä pistokkaista elinvoimaisimmat yksilöt kasvuun. Köynnösten lisääminen pistokkaista on aikaa vievää ja epävarmaa puuhaa, koska alussa hyviltä vaikuttavat pistokkaat saattavat myöhemmin osoittautua heikoiksi. Huonosti kasvuun lähtevien ja viimeistään talvella kuolevien pistokkaiden vuoksi suuri osa tarhasta voi jäädä tuottamattomaksi. Siksi kannattaa istuttaa alunperin kunnolliset vartetut istukkaat, vaikka ne ovat vähän kalliimpia.

Taivukkaat

Taivukkaat kasvatetaan versoista samalla tavoin kuin viinimarjapensaiden taivukkaat. Sopivan pitkä ja hyväkasvuinen verso taivutetaan kuoppaan ja peitetään tiiviisti mullalla. Maahan

taivutettuun versoon kasvavat vähitellen juuret ja se voidaan jättää kasvupaikalleen tai kaivaa ylös ja istuttaa muuonne. Kesäversoissa silmujen kohtiin voidaan kasvattaa juuret myös siten, että silmun solmukohtaan pannaan kukkaruukku ja taivukas peitetään kukkaruukun multa. Solmukohtaan kasvaa tässäkin tapauksessa juuret. Sen jälkeen verso katkaistaan ja istutetaan.

Pistokkaaksi sopiva verso (Kuva: Juha Karvonen)

Suvuton lisääminen ei saa levittää kasvitauteja

Suvuttomassa lisäämisessä lajikkeen lajipuhtaus saadaan säilymään. Viinikirvan kestäviä perusrunkoja käytettäessä viinikirvat eivät pääse tuhoamaan tarhoja. Suvuttomassa lisäämisessä köynnökset tuottavat samanlaisissa kasvuolosuhteis-sasamanlaisia ja tasalaatuisia rypäleitä kuin emokasvikin. Sen vaarana on virus- ja bakteeritautien siirtyminen kasvatettaviin köynnöksiin. Tämän vuoksi köynnöksiä myytäväksi tuottavien puutarhojen on oltava viranomaisrekisterissä ja sinne päästäkseen niiden on täytettävä viranomaisten asettamat laatuvaatimukset. Kasvatusmenetelmien on oltava sertifioituja eli menetelmä on todettu sellaiseksi, ettei sillä kasvatetut kasvit levitä kasvitauteja ympäristöönsä. Suomessa asiasta on Maa- ja metsätalousministeriön päätös Nro 42/96.

Euroopan unionin ulkopuolelta ei saa tuoda jäsenmaahan köynnöksiä ilman viranomaisilta saatua fyto­sertifikaattia. Monet EU:n ulkopuolella olevat maat ovat ottaneet käyttöön kasvippassin, jonka EU on hyväksynyt ja jota käyttäen Maatalousministeriöltään luvan saaneet EU:n ulkopuoliset kasvattajat voivat viedä maasta viiniköynnöksiä EU:n jäsenmai­hin. Passi on leimasimen muodossa ja siinä on kasvin tieteellinen nimi, alkuperäismaa, kasvien määrä ja passin numero. Sillä taataan, että kasvin osat ovat puhtaat kasvitaudeista ja että kasvatus on ammattimaista ja valvottua. Vastaavasti voivat EU:n jäsenmaat samanlaista passia käyttämällä viedä EU:n ulkopuolisiin maihin viiniköynnöksiä ja muita puutarhakasveja.

MITÄ RUOTSALAISET EDELLÄ - SITÄ SUOMALAISET PERÄSSÄ *Juha Karvonen*

Me suomalaiset olemme tottuneet seuraamaan, mitä uusia suuntauksia ilmenee vanhassa emämaassamme Ruotsissa ja apinoimme niitä. Suomessa vastaavanlaista tapahtuu harvoin, tuskin koskaan. Usein on nähty myöhemmin, että olimme imuroineet läntisen naapurimme huonot ratkaisut, mutta hyvälle olemme onnistuneet viittaamaan kintaalla. Yksi maatalouden tulevaisuuteen vaikuttava hyvä asia on viiniköynnöksen kasvat- tus, jonka merkitys on oivallettu Ruotsissa, mutta ei meillä.

Meillä viininkasvatusta alettiin kokeilumielessä harrastaa 1990-luvulla ja 2008 oltiin jo pääsemässä EU:n viiniviljely- vyöhykkeitä koskevan asetuksen liitteeseen (EY 479/2008), mutta maatalousministerin hermot pettivät ja lähtöruudussa edelleen seisotaan. Ruotsi sen sijaan päätti liittyä EU:n viiniv- iljelyvyöhykkeitä koskevan asetuksen (1439/1999) liitteeseen jo vuonna 1999. Siellä maatalousministeri Eskil Erlandsson on halunnut kehittää Ruotsia EU:n merkittäväksi ruoka- ja viini- maaksi (mat- och vinlandet). Siinä Ruotsi onkin onnistunut selvästi paremmin kuin Suomi.

Mikä olisi Suomen asema EU:n viinimaana? Viiniköynnöksen kasvatuksessa ja viinintuotannossa Euroopan unionin maat on jaettu A-, B- ja C-vyöhykkeisiin. Summittaisesti ottaen A-vyö- hykkeisiin kuuluvat pohjoiset jäsenvaltiot, B-vyöhykkeeseen Keski-Euroopan jäsenvaltiot ja C-vyöhykkeeseen Etelä- Euroopan jäsenvaltiot. Tanska ja Ruotsi kuuluvat A- vyöhykkeeseen, johon Suomikin kuuluisi. A-vyöhykkeeseen kuuluu myös muutamia Keski-Euroopan viininkasvatusmaita kuten Itävalta ja Saksa.

Vyöhykkeet tarkoittavat sitä, että niiden perusteella määräytyy, miten paljon valmistuksen aikana voidaan viiniä väkevöidä lisäämällä sokeria tai lisäämällä tai laimentamalla happoja. Tällä pyritään tasaamaan kasvatusalueiden viinin rakennetta eli lähinnä hapokkuutta ja alkoholipitoisuutta. Viileän A-vyöhykkeen viinirypäleet sisältävät runsaasti orgaanisia happoja, mutta vähemmän sokeria. Lämpimän C-vyöhykkeen viinirypäleet puolestaan sisältävät runsaammin sokeria ja vähemmän happoja.

Vyöhykejaossa on kyse puhtaasti teknisestä asiasta eli siitä kuinka paljon viileillä viininkasvatusalueilla voidaan lisätä sokeria ja vähentää happoja ja kuinka paljon hyvin lämpimillä kasvatusalueilla voidaan lisätä happoja ja vähentää sokeria. Muuten viileiden alueiden viinien alkoholipitoisuus jäisi liian pieneksi ja ne olisivat turhan ”happamia” ja lämpimien alueiden viinit alkoholiprosenttirikkaita ”lekaviinejä”, mutta niiden hapokkuus jäisi liian matalaksi ja luonteettomiksi.

Koska Ruotsin tie tulisi olemaan meidänkin tiemme EU:n ”viininkasvattajamaaksi”, selvitetään seuraavassa, miten ruotsalaiset viranomaiset ovat hoitaneet tämän asian kotiin päin jo vuonna 1999. Joitakin vuosia aikaisemmin ruotsalaiset olivat tanskalaisilta virikkeen ryhtyä viininkasvattajiksi Skånessa. Kun kasvattajien määrä lisääntyi muutamiin kymmeneen Tukholman korkeudelle saakka, Ruotsin EU-suhteista vastaavat maatalousviranomaiset oivalsivat, että viiniköynnöksen kasvatusta saattaisi olla kiinnostava lisä ja piristäisi Ruotsin maataloutta.

Ruotsin viiniköynnöksen kasvattajien ei tarvinnut olla millään tavoin aloitteentekijöitä EU:n viininviljelyvyöhykkeitä koskevan asetuksen liitteeseen pääsemiseksi, vaan sen hoiti maatalo-

usministeriö (Jordbruksdepartementet) yhdessä elintarvikeviraston (Livsmedelsverket) kanssa, koska EU pitää viiniä maataloustuotteena ja elintarvikkeena.

EU:n laajaa viininkasvatusta koskevaa lainsäädäntöä ei ole tarvinnut paljонkaan soveltaa Ruotsin omaan viininkasvatukseen, koska se on edelleen vähäistä. Ruotsissa voidaan kasvu-alaa lisätä eikä sillä ole rajoituksia kuten suurissa viinimaissa. EU vaatii kuitenkin, että istutettujen köynnösten pitää olla Vitis vinifera-lajikkeita tai Vitis vinifera-lajikkeen ja jonkin Vitis-lajikkeen risteytys.

Ruotsin viininkasvattajat eivät saa EU:n eivätkä kansallisia maataloustukia, joten pohjoinen viininkasvatus ei kavenna minkään nykyisen maatalousyrittäjän leipää. Tämä luulo on ilmeisesti meillä yksi viininkasvatusta jarruttava tekijä. Ainoa tuki, jota viininkasvatukseen voidaan hakea, on luomuviljelyyn ja maaseutu ympäristön kehittämiseen tarkoitettu n. 800 € hehtaarituki.

Köynnöksiä EU:n jäsenmaista hankittaessa niiden mukana täytyy seurata todistus (växtpass) siitä, että maan kasvinsuojeluviranomaiset ovat hyväksyneet köynnösten kasvattajan ja että viiniköynnöksiä myyvä tai välittävä yritys on viranomaisen rekisterissä. Tällä pyritään varmistamaan, että köynnökset ovat terveitä ja että ne täyttävät EU:n lajikkeita koskevat vaatimukset.

Ruotsin viiniköynnösten viljely ala alkoi kehittyä nopeasti EU:n viininkasvattajamaaksi tulon jälkeen. Vuonna 2006 oli neljä kaupallista viljelijää, jotka myivät itse tuottamaansa rypäleviiniä ja noin 20 viljelijää, jotka istuttivat köynnöksiä kaupallisen viinituotannon aloittamista varten. Vuonna 2006 viinin-

viljelyala oli yhteensä 10 hehtaaria ja siltä saatiin 5600 litraa viiniä. Vuonna 2010 viljelyala oli lisääntynyt 100 hehtaariin.

Ruotsin rypäleviinin markkinoinnissa on yksi iso ongelma, joka on toistaiseksi ratkaisematta. Koska kyseessä on rypäleistä valmistettu ”oikea” viini eli sama tuote, jota Systembolaget (Ruotsin Alko) ostaa muista EU:n viinintuottajamaista ja myy myymälöistään vähittäismyyntinä kuluttajille, niin ruotsalaista-kaan rypäleviiniä ei saa myydä vähittäin suoraan kuluttajille omasta viinimyymästä kuten marja ja hedelmäviiniä meillä. Sen estää EU:n kilpailulainsäädäntö, koska ruotsalaista rypäle- viiniä ei saa asettaa etulyöntiasemaan muissa EU-maissa val- mistetun viinin kanssa. Siitä johtuen ruotsalaista rypäleviiniä voi myydä vain Systembolagetin kautta. Tätä myyntiä rajoitta- vaa lakia on yritetty muuttaa, mutta toistaiseksi siinä ei ole onnistuttu.

Suomessa olisi sama ongelman kuin Ruotsissa, jos Suomessa valmistettua rypäleviiniä alettaisiin myydä viininä. Suomen viranomaiset ovat keksineet tähän toimivan ratkaisun - ehkä tässä asiassa olemme olleet hieman fiksumpia kuin ruotsalaiset -, vaikka äkkipäätään ratkaisu vaikuttaa torsolta. STM:n pää- töksellä 852/1995 tilaviinimyymän tuotevalikoima on rajattu hedelmäviiniksi. Valvira on ratkaissut kotimaisista viinirypä- leistä valmistetun viinin myynnin suoraan tilaviinimyymästä siten, että sekin luokitellaan marja- ja hedelmäviinien kaltaiseksi.

Koska Suomea ei ole mainittu EU:n viininviljelyvyöhykkeitä koskevan asetuksen EY 479/2008 liitteessä ja meilläkin on samanlainen jakelumonopoli kuin Ruotsissa, emme voi käyttää omasta rypäleviinistämme nimitystä viini. Lisäksi emme voi

yksiselitteisesti käyttää rypälewiineistä marja- ja hedelmäviinien tilaviini-nimikettäkin. Sen vuoksi valvontaviranomaiset ovat ratkaisseet nimikeasian ottamalla viinirypälewiineistämme käyttöön nimikkeen ”rypäleistä käymisteitse valmistettu mieto alkoholijuoma”. Tämä on jo viiden vuoden ajan tyydyttänyt sekä Brysseliä että kaikkia muitakin tahoja ja ruotsalaisten vähittäismyyntiongelman on vältetty.

Jos rypälewiiniä myytäisiin muuna kuin hedelmäviininä eli oikeana viininä kuten Ruotsissa sitä ei meilläkään saisi myydä vähintään suoraan valmistajan viinimyymälästä, vaan ainoastaan Alkon kautta. Meillä jakelumonopoli on yhtä tiukka kuin Ruotsissakin, jossa oikeaa eli rypälewiiniä voi myydä vain Systembolagetin kautta. Jos rypälewiiniä haluttaisiin myydä valmistajan omasta myymälästä muuna kuin ”käymisteitse rypäleistä valmistettuna mietona alkoholijuomana”, viranomaisen on ilmoittanut pitävänsä sitä suuren luokan juttuna, jossa säädöstä olisi muutettava.

Tämänhetkiseksi suomalaisen viininmyynnin vaihtoehtoiksi jäävät siten joko rypäleistä ”käymisteitse valmistettu mieto alkoholijuoma”, jota voi myydä vähintään omasta viinimyymälästä tai viini- ja vähittäismyynti vain Alkon kautta. Tästä ilmenee, että Suomen viiniköynnöksen viljelyn ja rypäleistä valmistettavan viinin markkinoinnin suurin ongelma ei ole sopivan köynnöslajikkeen löytäminen, EU:n tai oma kansallinen tukipolitiikkamme, EU:n lainsäädäntö tai EU:n ja Suomen viranomaiset, vaan oma lainsäädäntömme ja jakelumonopolimme tietysti ennakkoluulot mukaan lukien.

Suomen nykyisellä viininviljelyllä, tuotannolla ja vähittäismyynnillä on omat etunsa ja haittansa. Etuja on melkein enemmän kuin haittoja. Meidän ei tarvitse noudattaa EU:n vii-

nintuotannon monimutkaista lainsäädäntöä ja luokittelujärjestelmää kunhan huolehdimme tuotteen laadusta ja käyttökelpoisuudesta. Viinin rakennetta koskevia määräyksiäkin on vähemmän.

Viinipullon sisältöä koskevista määräyksistä tärkeimpiä ovat, että viinin alkoholipitoisuus ei saa ylittää 13 til% ja että etiketissä ilmoitettu alkoholiprosentti ei saa poiketa yli yhden prosentin puoleen tai toiseen. Me saamme myydä rypäleihin suoraan tilan omasta myymälästä ”rypäleistä käymisteitse valmistettuna mietona alkoholijuomana” kuten marja- ja hedelmäviinit. Haittapuolena on, että pullon etiketissä emme voi käyttää oikeasta viinistä sanaa ”viini”. Sen voi ratkaista helposti kertomalla ostajalle, mitä pullo sisältää, jos se muuten jää epäselväksi.

Suomen viiniköynnösten viljelyalan laajetessa ja kotimaisen rypäleviinintuotannon lisääntyessä joudumme pakostakin ottamaan EU:n viinimaaksi liittymisen uudelleen käsiteltäväksi. On mielenkiintoista seurata, milloin se tapahtuu ja missä järjestyksessä. Ovatko kasvattajat aktiivisempia kuin viranomaiset ja miltä tahoilta sitä tullaan vastustamaan tai puoltamaan.

Kun lakeja joudutaan muuttamaan, ne saattavat olla eduskunnassa läpihuutojuttuja tai keskustelu paisuu vanhojen Suomifilmin farssien kaltaiseksi, jossa raattiusintoilijat kaivavat esille tutun Turmiolan Tommin. Asiaa edistäisi paljon viinien saaminen maitokauppojen hyllyille ja jakelumonopolin lopettaminen. Silloin kotimaisen rypäleviinin viljely-, tuotanto- ja myyntiongelmat ratkeaisivat itsestään.

VIINITARHAN MAAPERÄN LÄMPÖTILOJEN VERTAILUA ETELÄ-SUOMEN, EESTIN JA LATVIAN VÄLILLÄ

Juha Karvonen (Tuusula), Jaan Kivistik (Räpinä), Raimo Saar (Pärnu) ja Edgars Zihmanis (Tervete)

Etelä-Suomen kasvukausi on jonkin verran lyhempi kuin Baltian maiden ja Keski-Euroopan kasvukaudet. Kasvukauden pituuden tiedetään riippuvan sekä ilman että maaperän lämpötilasta. Molempiin vaikuttaa kasvupaikan sijainti ja maan rakenne. Etelärinte ja kivennäismaa keräävät lämpöä parhaiten. Vuosina 2009 – 2010 rekisteröitiin jatkuvalla mittauksella viinitarhojen maaperän lämpötiloja samanaikaisesti ympäri vuoden Tuusulassa (Etelä-Suomi), Räpinässä (Eesti), Pärnussa (Eesti) ja Tervetessa (Latvia) sekä 4 – 9.5.2010 välisenä aikana Zlinissa (Tšekitasavalta). Rekisteröinnin tarkoituksena oli selvittää, miten paljon näiden maiden ympärivuotiset viinitarhoilta mitatut maaperän lämpötilat eroavat toisistaan.

Mittaukset

Tuusulan, Räpinän, Pärnun ja Terveten rekisteröinneissä käytettiin rekisteröintilaitteistoa, jossa minuutin välein maaperän lämpötilaa rekisteröivät mittausyksiköt kaivettiin mittauspaikkakunnilla maahan 25 cm ja 45 cm syvyyksiin syksyllä 2009 ja otettiin ylös syksyllä 2010 laitteiston muistiin tallentuneiden lämpötilojen analysointia varten. Analyysit suoritettiin Helsingin yliopiston maatalous- ja metsätieteellisen tiedekunnan yleisen biologian laitoksella.

Vertailupaikkakunnalla Zlinissä mittaukset suoritettiin maaperään 25 cm syvyyteen asennetulla lämpötila-anturilla, josta maksimi- ja minimilämpötilat tallentuivat lämpömittarin muistiin. Niistä laskettiin keskiarvo, jota verrattiin 4.-9.5.2010 Tuusulan, Räpinän ja Pärnun 25 cm syvyydestä mitattuihin lämpötilojen keskiarvoihin. Tämän vertailun tarkoituksena oli arvioida, kuinka pitkän ajan kuluttua näiden paikkakuntien maaperän lämpötilat saavuttavat Zlinin maaperän lämpötilan.

Tulokset

Maaperän lämpötilojen mittauksista ilmenee, että lämpötilat eivät laskeneet 25 cm ja 45 cm syvyyksissä millään paikkakunnalla nollan alapuolelle. Maan lämpötilojen erot olivat 25 cm syvyydessä varsin pienet maaliskuuhun saakka. Huhtikuussa Räpinässä ja Pärnussa maaperän lämpötilat alkoivat nousta merkitsevästi korkeammalle tasolle kuin Tuusulassa ja säilyivät hieman korkeampana kuin Tuusulassa syyskuuhun saakka.

Maaperän lämpötila pysyy 45 cm syvyydessä koko talven hiiven korkeampana kuin 25 cm syvyydessä. Tässäkin syvyydessä Tuusulan maaperän lämpötila alkaa nousta vasta toukuussa samalle tasolle kuin Räpinässä ja Tervetessä. Tuusulan maaperän lämpötila on koko kasvukauden muutaman asteen Räpinän ja Terveten maaperän lämpötiloja alempana. Tässä syvyydessä paikkakuntien maaperän lämpötilat alkavat tasoitua samalle tasolle vasta marraskuussa.

Tuusulassa 25 cm syvyydestä mitatut maaperän vuoden keskilämmöt erosivat selvästi 45 cm syvyydestä mitatuista lämpötiloista. Maaperän lämpötilat olivat 25 cm syvyydessä kesällä korkeammat ja talvella alhaisemmat kuin 45 cm syvyydestä

mitatut lämpötilat. Tervetessä ja Pärnussa maaperän vuoden keskilämmöt olivat hivenen Räpinän maaperän vuoden keskilämpöjä korkeammat.

Zlinissa 4.-9.5.2010 välisenä aikana 25 cm syvyydestä mitattu maaperän vertailulämpötila $13,0 \pm 0,8$ saavutettiin Pärnussa 8 vuorokauden kuluttua, mutta Tuusulassa ja Räpinässä 12 vuorokauden kuluttua.

Arvio

Maaperän lämpötilaan vaikuttavat monet tekijät. Pohjoisesta etelään napapiiriltä päiväntasaajalle päin siirryttäessä ilman lämpötila kohoaa, jolla on suora vaikutus myös maaperän lämpötilaan. Muita maaperän lämpötilaan vaikuttavia tärkeitä tekijöitä ovat mittauspaikan sijainti ja maaperän laatu. Etelärinne on lämpimämpi kuin pohjoisrinne ja kivennäismaa varastoi lämpöä tehokkaammin kuin multamaa. Suuret vesistöt kohottavat ilmaston ja maaperän lämpötilaa, mutta pienet vesistöt aiheuttavat hallaa ja alentavat ilman ja maaperän lämpötiloja.

Havaintopaikkakunnista Tuusula oli pohjoisimpana ja Tervete eteläisimpänä. Tuusulan leveysaste on 60 28, Pärnun 58 23, Räpinän 58 03, Terveten 56 38 ja vertailupaikkakunta Zlinin 49 13. Yksi leveysaste vastaa 110km linnuntietä suoraan etelään eli Tuusulaan verrattuna Pärnu on 220 km etelämpänä, Räpinä 260 km etelämpänä, Tervete 430 km etelämpänä ja Zlin 1230 km etelämpänä. Mittauspaikkakunnat eivät kuitenkaan ole samalla pituusasteella etelästä pohjoiseen, vaan poikkeama on lännen suuntaan. Lisäksi Itämeri vaikuttaa mittauspaikkakuntien ilmastoon ja ilman lämpötilaan sekä sitä kautta maaperän lämpötilaan.

Tuusulan koko vuoden aikana mitattujen maaperän lämpötilojen keskiarvot olivat 1 - 2 asetta matalammat ja keväällä maaperän lämpötilat alkoivat nousta selvästi myöhemmin kuin Pärnun, Räpinän ja Terveten maaperän lämpötilat. Tuusulan maaperän lämpötilat laskivat lokakuussa Pärnun, Räpinän ja Terveten lämpötiloja selvästi alhaisemmiksi ja vasta marraskuussa kaikkien paikkakuntien maaperän lämpötilat olivat samalla tasolla.

Suomenlahden ja Itämeren vaikutuksesta ilmeisesti johtuu, että Tuusulassa maaperän lämpötila on alhaisempi kuin Pärnussa, Räpinässä ja Tervetessä. Suomenlahden tasolla onkin todettu olevan pohjoisten maaperän lämpötilavyöhykkeiden raja, joka saattaa olla ilmaston lämpenemisen vaikutuksesta muuttumassa etelämmäksi.

Vyöhykkeen vaikutus ilmeni siinä, että huolimatta lyhyehköstä etäisyydestä Tuusulan, Pärnun ja Räpinän välillä Tuusulan maaperän lämpötilat kohosivat keväällä hitaammin kuin Pärnussa ja Räpinässä. Toisaalta Pärnun, Räpinän ja Terveten maaperän lämpötiloissa ei ole yhtä suuria eroja, vaikka Tervete oli noin 200 km etelämpänä kuin Pärnu ja Räpinä.

Zlin sijaitsee Tšekintasavallassa Moravian alueella ja se ei ole varsinaista viininkasvatuspaikkakuntaa, vaikka sen lähellä Hodoninin alueella on runsaasti viininkasvatusta. Verrattaessa Tuusulan, Räpinän, Pärnun ja Terveten maaperän lämpötiloja Zlinissä samanaikaisesti mitattuihin lämpötiloihin havaitaan, että Räpinässä, Pärnussa ja Tervetessä sama maaperän lämpötila saavutetaan keväällä reilua viikkoa myöhemmin ja Tuusulassa lähes kahta viikkoa myöhemmin kuin Zlinissä.

Päätelmät

Tuusulan viinitarhalla keväällä 25 cm ja 45 cm syvyydestä mitattu maaperän lämpötila saavuttaa saman lämpötilan myöhemmin kuin Pärnussa, Räpinässä ja Tervetessä. Syksyllä samoista syvyyksistä mitatut maaperän lämpötilat laskevat Tuusulassa aikaisemmin kuin Pärnussa, Räpinässä ja Tervetessä. Tsekintasavallan Zlinin alueen maaperän lämpötiloihin vertaamalla voidaan päätellä, että Tuusulassa maaperän lämpötilan nousu viivästyy keväällä kaksi viikkoa ja Pärnussa, Räpinässä ja Tervetessä noin viikon Keski-Eurooppaan verrattuna. Tästä voidaan puolestaan päätellä, että kasvukaudet ovat keväällä Tuusulassa muutamaa viikkoa lyhemmät kuin mittauspaikkakunnilla Eestissä ja Latviassa.

VIININKASVATUSMAA NIMELTÄ VIRO

Raimo Saar, Pärnu, Eesti

Viron viininkasvatuksen kerrotaan alkaneen luostareissa yli 700 vuotta, mutta varmat todisteet osoittavat, että 1800-luvulla viiniköynnöksestä oli tullut varsin tavallinen kasvi Viron kartanoiden kasvihuoneisiin. Lajikkeena oli tavallisesti Madelaine Angevine.

Ensimmäisen tasavallan aikana 1930-luvulla viiniköynnöksen kasvatusta levisi myös eestiläisillä maatiloille. Taimia sai ostaa Viljannissa sijaitsevasta Kelchin puutarhasta. Sieltä on ostettu myös kuuluisat Räpinän köynnökset, jotka kasvavat ja antavat edelleen satoa Räpinän puutarhakoulun puutarhurin talon seinustalla.

Nuorena opettajana samassa talossa asui myös Jaan Kivistik, joka on kaikkien nykyisten Viron viininkasvattajien opettaja. Jaan on opettanut viiniköynnöksen kasvatusta ja kirjoittanut viiniköynnöksen kasvatusta käsitteleviä kirjoja ja hän on kasvattanut ja kehittänyt hyvin monia lajikkeita.

Latviassa viiniköynnöksen kasvatusta on enemmän kuin Virossa, mikä johtunee siitä, että virolaiset ovat varovaisempia kuin latvialaiset ja epäilevät kaikkea uutta eivätkä halua muutoksia (selvä yhteinen piirre suomalaisten ja eestiläisten välillä, toim. huomio).

Kun Viron saksalaiset kartanonomistajat alkoivat viljellä perunaa ja suosittelivat sitä talonpojille, niin talonpojat tuumasivat aluksi, ettei se kannata, koska peruna on liian pieni ja nauris on paljon suurempi.

Tänä päivänä tavalliset virolaiset ovat suhtautuneet samalla tavalla viiniköynnöksen kasvatukseen ja pitäneet sitä hyvänä vitsinä, koska “ei se meillä kasva“. Syksyllä 2011 kasvihuoneissa kasvatettuja eestiläisiä viinirypäleitä myytiin kuitenkin hintaan 6 €/kg ja ostajia riitti jonoksi asti.

Viiniköynnöksiä kasvatetaan monissa samanlaisissa ilmasto-olosuhteissa kuin Virossa. Näitä maita ovat muun muassa Kanada, Norja ja Siperia. Kanadassa ja Yhdysvaltojen pohjoisvaltioissa viiniköynnöksen kasvatuksesta on tullut tärkeä elinkeino. Myös naapurimaamme Suomi on edennyt viiniköynnöksen kasvatuksessa nopeammin kuin me Eestissä.

Tällä hetkellä pakkasen kestäviä lajikkeita on runsaasti. Zilga kestää -40 C ja pakkasenkestäviä lajikkeita on tullut lisää. Omia suosikkejani ovat kanadalaiset lajikkeet ja latvialainen

Zilga, mutta Virossa kasvatetaan paljon myös muita latvialaisia, saksalaisia ja venäläisiä lajikkeita.

Virossa on kolme erilaista viiniköynnöksen kasvattajakuntaa.

1. Klassiset avomaakasvattajat, joiden tavoitteena on saada viinintuotantoon sopivia rypäleitä. Sitä harrastavat Jaan Kivistik, Jaak Eensalu, Eesti maaülikooli (Eestin maatalouskorkeakoulu), Rõhun puutarha, Lija Kaska ja Raimu Aas.
2. Kasvihuonekasvattajat, jotka tuottavat pöytärypäleitä eli syöntiin tarkoitettujen rypäleitä. Sitä edustajat Lija Kaska, Harri Poom, Värnikudin veljekset ja Raimo Saar.
3. “Tutkijat“, jotka pyrkivät selvittämään Viron olosuhteisiin soveltuvimmat lajikkeet. Heitä ovat Eestin maatalouskorkeakoulun professori Kadri Karp, Jaan Kivistik, Aili Kivistik ja Raimu Aas.

Lija Kaskan rypäleitä. Myyjänä Jüri Kaska (Kuva Raimo Saar)

Näiden kasvattajien lisäksi Virossa on paljon maalaistaloja, joiden seinustoilla kasvaa pari viiniköynnöstä. Omien viiniköynnöksen taimien kasvatus ja markkinointi on koettu tärkeäksi. Tällä hetkellä eniten viiniköynnöslajikkeita on Lija Kasalla, mutta suurin taimientuottaja on Juhani Puukooli.

Viiniköynnöksen kasvatuksen koulutuskeskuksena toimii Räpinä Aianduskool (Räpinän puutarhakoulu), jonka viinikasvatuksen opettaja Jaan Kivitikin kurseilla on ollut paljon myös suomalaisia oppilaita.

Suomessa viiniköynnöstä voitaneen kasvattaa Pori-Jyväskylä-Kuopio korkeudelle saakka, mutta todennäköisesti se tulee siirtymään pohjoisemmaksi. Pysyäkseen mukana kehityksessä virolaisten on opittavaa etelänaapureilta, mutta viime aikoina myös suomalaisilta. Venäjälle ja Ruotsiin päin suhteet ovat olleet vähäiset. Niitä on lisättävä, koska näissä maissa viiniköynnöksen kasvatus on lisääntynyt voimakkaasti.

On turha yrittää keksiä polkupyörää uudestaan, koska sellainen on jo olemassa. Sama asia on myös viiniköynnöksen kasvatuksessa. Monet uskovat, että vain heillä on oikeaa tietoa ja salaaivat sitä. Liian itseriittoinen ei pidä olla. Toisaalta neuvomaan ja opettamaan ei saisi lähteä liian pinnallisilla tiedoilla. Se voi aiheuttaa tulevaisuudessa vain vahinkoa.

Valitettavasti Virossa ei ole tällä hetkellä ammattitaitoisia viinimestareita, joita oli aikaisemmin Põltsamaalla. Sen vuoksi voisi Seppo Auer Teiskosta valmistaa laatuviiniä myös virolaista rypäleistä.

Yhteenvetona voin mainita, että viiniköynnöksen kasvatus on mukava harrastus ja siitä voi myöhemmin tulla yksi maaseudun

elinkeino. Toisaalta viininkasvatus vaatii paljon työtä ja se opitaan parhaiten kantapään eli yritysten ja erehdysten kautta.

Huom! Varokaa hiiriä. Niitä oli talvella 2009 – 2010 paljon, niille kelpasi kaikki ja ne tuhosivat paljon köynnöksiä. Myös ketut ja supikoirat ovat suuri vaara. Kypsät ja tuoksuvat rypäleet houkuttelevat niitä kuin valeriaana kissoja.

Susimetsän viherrakennus ja taimisto

(Susimetsä Maastikuehitys ja Puukool, Eesti)

Edullista ja ammattitaitoista viherrakentamista
ja taimien myyntiä myös Suomessa

www.susimetsa.eu

VIINIKÖYNNÖKSEN KASVATUSTA NILSIÄSSÄ KESÄLLÄ 2011

Ollie Koponen

Viime talvena näin televisiossa ohjelman viininviljelystä Etelä-Ruotsissa ja siinä viljelijä sanoi, että kyllä viininviljelyn hyvin pitäisi onnistua ainakin Etelä-Suomessa. Ajatus jäi itämään päässäni ja mietityttämään, että jottako tuo homma onnistuisi Keski-Suomenkin korkeuksilla, Nilsiässä 63 astetta 12 minuuttia 15 sekuntia pohjoista leveyttä, missä meillä on kesämökki.

Asiaa tuumailtuani puoleen jos toiseenkin savolaiseen tapaan päätin, että eikun nettiin josko sieltä löytyisi tietoa viininvilje-

lystä Suomessa ja mistä noita otuksia -viiniköynnöksen taimia saisi hommattua?

Sieltä löytyi semmoinen sivu kuin ”omenakumpu”, jossa kerrottiin myytävän viiniköynnöksen taimia, klik vaan sivu auki ja siellähän kerrottiin ihmejuttuja, että kyllä täällä pohjolassakin viini menestyy, kunhan vaan on oikeat pelit ja vehkeet

Niinpä sitten kesäkuun alussa saapui matkahuollon kautta tilaamani 25 tainta. Lajikekirjo oli Ari Markkulan toimesta valittu monipuoliseksi – oli monen moista minulle täysin tuntematonta nimeä: Zilgaa, Rondoaa, Solarista, Veltzeä, Summes sweatea, Vaalea herkkua, Rasaa, Hasansky sladkyä.... ajatuksena, että testataan eri lajikkeiden kestävyyttä näissä Itä-Suomen vaaramaisemissa. No, tämä paikkamme tosin on Syväri-järven rannalla – ei ihan Tahkolla kuitenkaan eikä vaaralla.

Sitten vaan istuttelemaan. Huh, se ei ollutkaan ihan kevyttä puuhastelua. Mieleen tuli jo yhdeksättä 60cm syvää kuoppaa kaivaessa, että olisi kannattanut jo etukäteen, ennen taimien tuloa, homma

hoitaa tehden pikkuhiljaa muutama kaivanto päivässä. No, muutaman päivän ponnistelujen jälkeen kaikki köynnökset kuitenkin lopulta olivat maassa tai siis kuopissa nököttivät – komea näky!

Ei siinä aidan seipääksi voinut tuonkaan huhkimisen jälkeen jäädä, vaan pystyttelemään juuri kyseisiä seipäitä ja virittelemään narutuksia köynnösriveille. Tuo homma sujui sentään melko sutjakkaasti kankea ja lekaa käytellen ja niinpä tarha alkoi näyttää jo illansuussa kuin kuvien viiniviljelmät etelänmailla – tosin pienoiskoossa.

Nytkö homma oli sitten hanskassa? Ehei, pohjoisen tarhurin vaivaksi astuu nyt ilmasto kuvaan.

Pienet taimet vaativat paljon lämpöä kasvaakseen kunnolla lyhyen kasvukauden aikana, joten suuri urakka ja ähinä oli vielä edessä muoviseinämien pystyttämässä. Siinä tuli monta kertaa työkaveria ikävä kun itsekseni niitä yritti rakennella.

Työ kuitenkin tekijäänsä kiittää ja onnistuihan lopulta muoviseinämienkin pystytys, kun voimia antamassa oli tieto, että illalla pääsee saunomaan ja järveen pulahtamaan. Oi sitä ilon ja onnen tunnetta sydäneläällä, kun kaikki vaikutti valmiilta ja ajattelin, että nyt vaan odotellaan ja katsellaan miten taimet kasvaa porskuttavat kesän mittaan.

Alkukesä sujuikin mainiosti – aurinko helotti ja lämpöä riitti. Pahus vaan, että rikkakasvitkin näyttivät viihtyvän hyvin lämpimässä `muovimökissä` ja niitä oli siten oltava yhtenään kitkemässä.

Tummiä pilviä toivat sitten auvoon oloon heinäkuun synkeät sadepilvet. Vettä tuli taivaalta kaatamalla ja ongelmiahan se tiesi. Kauhistiksekseni taimien kuopat toimivat kaivoina, johon alkoi kertyä vettä litrakaupalla ja pian köynnösviljelystä näytti tulevan vesiviljelyä, joka olisi varmaan hyvin sopinut riisin kasvatukseen. Mikä neuvoksi? Muuta en keksinyt kun purkilla vettä taimikaivannoista lippomaan ja näin saada liikavesi pois. Systemi toimi ja eloon köynnökset helpotuksekseni näyttivät jäävän. Tällaista eloonjäämiskamppailua jouduin käymään muutamia kertoja kesän mittaan kunnes taimet olivat kasvaneet niin isoiksi, että saatoin tasoittaa kuopat maanpinnan tasoon.

Muuten, loppujen lopuksi kesä oli suopea köynnöksilleni – aurinkoa ja lämpöä riitti, joten sen puolesta hyvän elon ne sai-

vat ololleen mökillämme. Onneksi syksy oli pitkään poikkeuksellisen lämmin ja halla pysytteli poissa kunnioittamasta läsnäolollaan paikkaamme lokakuun lopun nurkille. Näin taimet ehtivät asettua hyvin talvilepoonsa, luulen. Hyvä säätuuri oli niillä ja minulla ensi kasvukauden suhteen.

No, tunnustettakoon nyt viisaampana, että hötkyiltyä tuli istutuksen suhteen, kun maaperäanalyysijä en arvannut tehdä. Olin ollut väärässä luulossa, että köynnöksen kun tökkää maahan niin pian jo satoa pukkaa. Näin tuo maanlannoituspuoli jäi hieman niukaksi – toki turvetta ja lannoitettakin laitoin jonkun ropsun köynnöksille. Tämä tässä neuvoksi ja muistutukseksi uusille viiniköynnöksen kasvattajille.

Innostusta ja iloa uusi harrastukseni on ystäväissäni ja sukulaisissa herättänyt; eivät ainakaan ole ilenneet suoraan sanoa pahaa sanaa viljelmistäni. Muutama on jo ilmoittautunut rypäleiden poimintaan ja viinintekoon (Haaveenanihan on saada tehtyä omaa viiniä.) Intoa heillä on riittänyt käydä kuvaamassa taimieni kasvua Kuopiosta asti ja ilo ja riemu oli suuri, kun yksi köynnöksistä – Rondo pyöräytti jo näin ensimmäisen kesän tervehdykseksi kymmenkunta pientä rypälettä. Maukkaiksikin todettiin, kun ne juhlahetkessä ystävien kesken nautiskeltiin.

Onneksi mökkimme lähellä ei ole naapureita niin kehtaa hyvin vielä käydä kylillä niin, ettei ainakaan vielä ole saanut kylähullun mainetta. No, kunhan tietous viininviljelyn mahdollisuuksista Suomessa lisääntyy julkisuudessa niin saanen olla uteliaita ihmisiä ajelemassa pois palstaltani.

Nyt sitten odottelen talven yli kuinka köynnöksilleni käy. Viljelyn kuivaharjoitteluna käy ostamani Juha Karvosen kirja:

Viiniköynnöksen kasvatus Suomessa. Kertaalleen olen sen jo lukea posmittanut ja hyviä neuvoja siitä saa – esimerkiksi maanparannukseen ennen istutusta! Palataan tarinaan sitten kesäkorvalla, kun tiedän kuinka äijän ja viiniköynnösten kävi talven viimoissa ja tuiskuissa.

Elämänsä aloitteleva köynnös, sään suojia ja kypsiä rypäleitä (Kuvat Ollie Koponen)

VIININKASVATTAJAN TIETOLAARI

Vastaajana Ari Markkula

Kysymys: Haluaisin noin 10 kpl viiniköynnöksen tainta. Istutan avomaalle suojaisaan paikkaan. Tilani on Hangossa. Maaperä on aika hiekkaista. Millaisia lajikkeita suosittelet?

Vastaus: Meren läheisyys tekee syksystä hallattoman, eli sekä rypäleet että taimi saavat valmistautua rauhassa talven tuloon. Kevät on yleensä viileä, jolloin viiniköynnökset eivät kovin nopeasti lähde kasvuun, mutta yleensä jäiden lähdön jälkeen meren lähellä ei ole toukokuun puolivälin jälkeen hallaakaan. Jos aikomassasi paikassa on myös hyvin valoa, eli aurinko pääsee paistamaan ison osan päivästä, ehkä kaikkein mieluiten iltapäivällä, niin tuo tuntuu oikein hyvältä paikalta.

"Suojainen paikka" tarkoittaa ainakin jossain määrin sitä, että se on myös lämmin, kun tuuli ei pääse vapaasti puhaltamaan. Olenko tässä tulkinassani oikeassa? Lisälämpöä voi saada istuttamalla taimet talon seinän antamaan tuulisuojaan, mikä toisaalta huomattavasti vähentää myös valon määrää seinän suunnasta. Toinen tapa on rakentaa esimerkiksi metrin korkuinen muoviaita taimirivin viereen. Tuulisella paikalla tiiviin muovin sijasta tuulensuojamuovi pysyy helpommin paikallaan, sillä se päästää tuulta jonkin verran lävitseen.

Hiekkaiseen maaperään ainakin osan taimista laittaisin sellaisia vartettuja aitoviinejä, joiden juuriosa on kehitetty nimenomaan kuivaan paikkaan sopivaksi. Noiden lisäksi voisi olla joitakin aitojuurisia lajikkeita. Uskoakseni paikkasi on paljon parempi kuin minulla täällä entisessä Sipoossa, joten jonkinlaisella talvisuojauksella saisit ison joukon erilaisia lajikkeita menestymään siellä. Siispä seuraavaksi kysynkin, millaisia rypäleitä haluat. Siemenettömiä syötäväksi, sopivan aromikkaita ja saatoisia valkoviinin tekoon...?

Kysymys: Lupasimme antaa palautetta lähettämistäsi viiniköynnöksistä täältä pohjoisesta. Zilga selvisi kasvihuoneessa

talvesta hyvin, mutta se koekappale ei selvinnyt. Siinä ei ole näkynyt minkäänlaista elämää. Viime kesänä se kasvoi hyvin. Suojasin niitä vähän, mutta sitä toista sekään ei auttanut.

Vastaus: Se toinen saattaa nousta vielä myöhemmin. Ulkona avomaalla minulla on noussut joku taimi maan alla ehjänä säilyneestä osasta joskus vasta juhannuksen jälkeen. Ja se on ollut sen jälkeen aivan yhtä vahva kuin kaikki muutkin. Kiitos tiedottamisesta ja hauskaa sadon odotusta!

Kysymys: Tarkoituksena on tehdä joskus vuosien päästä laadukasta valkoviiniä. Kasvihuone löytyy, paikka on aurinkoinen ja maaperä on entistä pellon pohjaa. pH:n mittasin tänään ja mittari näytti 6,5 ja 6,8.

Nuo kaikkein kovinta pakkasta kestävät eivät ilmeisesti ole sadoltaan/laadultaan ihan kaikkein parhaimpia, vai kuinka? Toisaalta olisi kyllä kovin ikävää nähdä paljon vaivaa ja sitten yksi kaunis kerta palelluttaa kaikki. Mitä lajiketta suosittelet?

Vastaus: Hyvinkin monenlaisia lajikkeita saa menestymään kasvihuoneessa. Talvella lämpötila voi lämmittämättömässä kasvihuoneessa olla puolipilvisenä päivänä lähes kymmenen astetta pihan pakkasta korkeampi. Sydäntalven aikaan seinät suojaavat taimia ja vievät pois pakkastuulen, mikä ulkona pakastaa ja pakastekuivaa rungosta ulos töröttäviä silmuja. Kasvihuoneen suojassa olot ovat aroillekin lajikkeille siedettävät, usein jopa erittäin hyvät.

Jos taas yöllä on 30 astetta pakkasta, se sama avomaan kylmyys on myös kasvihuoneessa. Silloin kokonaan suojaamattomat versot useilla lajikkeilla paleltuvat. Jos maanpintaa ei ole

millään tavalla suojattu kuivalla mullalla tai turpeella, lumella, pakkaskankaalla tai muulla tavalla, maa jäätyy pakkasten aikana syväälle, jolloin juuristo kylmenee ja pahimmillaan paleltuu kuoliaaksi.

Kevättalvella huoneen lämpö nousee aurinkoisena päivänä helposti plussan puolelle, jolloin taimi alkaa valmistautua kevääseen. Samalla sen pakkasenkesto heikkenee voimakkaasti. Lämmintä jaksoa seuraava kova pakkaspiikki saattaa olla viiniköynnöksille tuhoisa. Siten kasvihuoneessa kovan pakkasen lisäksi pitää huolehtia kovasta auringon paisteesta: taimet pitää suojata kummaltakin. Mitä tasaisemmin lämpö pysyy syksyn ensimmäisten pakkasten jälkeen nollan alapuolella, sitä parempi. Kasvihuoneen ovi kannattaa pitää auki etenkin aurinkoisina kevättalven päivinä, jotta lämpötila ei nousisi liiaksi. Syksyllä viileän ilman päästäminen sisään kasvihuoneeseen auttaa köynnöstä huomaamaan, että pitää valmistautua talvilepoon.

Kasvukausi on riittävän pitkä melkein minkä tahansa rypälelajikkeen kypsymiseen, koska kasvihuoneessa kevät alkaa yli kuukautta aikaisemmin ja kesä jatkuu paljon avomaalla kasvavia pitempään. Vielä lisänä on kesän korkeampi lämpö, jolloin moni eteläisiin oloihin kehitetty lajike saa kaipaamansa korkeamman lämpötilan koko kesäksi. Tosin on hyvä muistaa, että vaikka viiniköynnöksiä kasvaa alueilla, joissa kesäpäivien lämpötila säännöllisesti ylittää 30 astetta, viiniköynnöksien optimilämpötila on 26 asteen tienoissa. Sitä kuumemmassa yhteyttämisen tuottamasta energiasta yhä suurempi osa menee kasvin viilentämiseen.

Kasvihuoneen lämpö ja kosteus altistavat taudeille. Siksi kohdalaisen pakkaskestävyyden lisäksi pitää lajikevalinnassa ottaa huomioon kestävyys tauteja vastaan tai varautua tautien torjun-

taan. Solaris on yksi hyvistä viinin valmistukseen sopivista lajikkeista, kunhan kerää sadon tarpeeksi aikaisin. Sokerin kehittyminen vie aina happomäärää alhaisemmaksi, jolloin viinin tasapaino ja maku useimmiten kärsii.

Venäjällä ja Latviassa on kehitetty paljon lajikkeita, jotka ovat hyvin talvenkestäviä avomaallakin. Lisäksi kasvihuoneeseen löytyy montakin isoja vaaleita rypäleitä tuottavaa lajiketta. Niitä voi syödä sellaisenaan tai käyttää viiniin. Tummastakin rypälestä saa yleensä vaaleaa tai korkeintaan punertavan vaaleaa mehua, kun ei purista kuorta liian paljon eikä anna kuorimäskin olla käymistä aloitettaessa mukana lainkaan.

Suosittelen kokeilemaan useampaa kuin yhtä lajiketta, jos tilaa on. Viinin tekemiseen 2 lajikkeen rypäleiden sekoittaminen on usein hyvä ratkaisu. Avomaalla minulla kasvaa yksi Jokke -lajikkeen taimi, joka kuumana viime kesän jälkeen tuotti satoa 5 kg, mutta jonka sokeripitoisuus jäi alhaiseksi ahneuteni takia. Siis annoin sen kasvattaa liian paljon rypäleitä, kun en vähentänyt terttuja. Sellaisenaan sen rypäleitä en voinut edes syödä, mutta viinin tekoon sen hapokkuus sopi ja aromi tasapainotti viinin makua mukavasti.

Siis talvenkestossa kasvihuoneessakin on kyse monesta asiasta, ei vain lajikkeen valinnasta.

Mainitsemasi pH on useimmille lajikkeille sopiva. Pieniä lajikekohtaisia ja vartetuilla taimilla perusrunkokohtaisia eroja voi olla. Niistä saat tietoa taimea ostaessasi.

Sen sijaan maasta saattaa puuttua hivenaineita, etenkin, jos maa on ollut pitkään tehoviljelyssä. Tarvittaessa tyypeä voi lisätä kasvukauden aikana helposti, jolloin istuttaessa kannattaa kevätlannoitteiden sijasta antaa hivenravinteita enemmän sisältä-

vää syyslannoitetta ja sekoittaa sitä maahan koko kasvihuoneen alueelle. Huomaa, että jos juuret pääsevät kasvihuoneen ulkopuolelle, viiniköynnöksen juuristo on 2-4 vuoden päästä laajentunut hakemaan vettä ja ravinteita myös seinän toiselta puolelta.

JÄSENASIOITA

Wiurilassa 4.2.2012 yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin puheenjohtajakautensa päättäneen Juha Karvosen tilalle vuodelle 2012 Günter Brüninghaus.

Hallituksen jäseninä jatkavat Timo Taskinen, Ari Markkula ja Klaus Saaristo. Uusiksi hallituksen jäseniksi valittiin Ulla Ylä-Närvä ja Esa-Matti Lautala. Varajäseniksi valittiin Raimo Saar Eestistä ja Petri Halmetoja.

Hallituksen kokous valitsi uudeksi sihteeriksi Timo Taskisen. Timo vastaa Arin jälkeen kaikkiin yhdistystä koskeviin kysymyksiinne. S-posti: timo.taskinen@pp2.inet.fi, postiosoite: Tervahaudankatu 23, 53850 Lappeenranta, puh.040587130.

Vuosikokousesitelmät pitivät Pertti Rahko aiheesta Viiniköynnöksen kasvatus Unkarissa ja Juha Karvonen aiheesta Ruotsi EU:n viinimaana.

Kokouksessa oli paikalla 2/3 jäsenistöstä. Keskustelua käytiin vilkkaasti viiniköynnöksen kasvatuksen tulevaisuudesta Suomessa.

Kokouksen jälkeen maisteltavina oli kaikkiaan seitsemän jäsenten valmistamaa rypälewiiniä eli ”kämysteitse rypäleistä

valmistettua mietoa alkoholijuomaa.” Suomalainen viiniasiantuntijamme Pertti Rahko totesi osan viineistä heikkolaatuiseksi ja vedellä pilatuiksi. Kiitos Pertti rohkeasta ja rehellisestä arviostasi. Pidämme sen mielessämme ja otamme opiksemme.

Viiniköynnöksen kevätleikkausta opettelemaan Unkariin on lähdössä maaliskuun alussa neljä suomalaista, kaksi eestiläistä ja yksi latvialainen.

Kevään ja syksyn kursseista ilmoitellaan aikanaan kotisivuilla.

Pohjoisten viininkasvattajien kansainvälinen koulutustilaisuus **Vitinord 2012** pidetään 28.-30.11.2012 Neubrandenburgissa (Saksa) ja Stettinissä (Puola). Tietoja antaa yhdistyksen sihteeri Timo Taskinen.

Vuonna 2012 vuosijäsenen jäsenmaksu on ensimmäisenä vuotena 40 € (liittymismaksu 10 € ja jäsenmaksu 30 €) ja aikaisemmin jäseneksi liittyneiltä 30 €. Opiskelijat 20 €. Maksa jäsenmaksusi heti, että ei unohdu, yhdistyksen tilille Nordea 174530-120537 (IBAN: FI7545 30001 120537). Käytä viite-numeroa: 1232. Tietoja saa rahastonhoitaja Klaus Saaristolta, e-mail:klaussaaristo@gmail.com